

Tres escritos de Francesc Mitjans

Félix Solaguren-Beascoa

Tres escritos de Francesc Mitjans, arquitecte

"Digui'm vostè una església ben bonica de Barcelona que no sigui Santa Maria del Mar." La pregunta va resultar enutjosa. Després d'uns segons d'espera tensa d'una resposta que no arribaria, l'autor de la pregunta va iniciar un subtil i bell recorregut per l'arquitectura de Barcelona.

En aquesta ocasió, seria per l'arquitectura religiosa: Sant Pau del Camp, l'església d'Enric Sagnier i la de Raimon Duran i Reynals. En altres converses, el discurs se centraria en els habitatges: els de l'Eixample, els socials i els luxosos. Altres vegades l'excusa serien els equipaments esportius, o un dels quadres que figuren al monestir de Pedralbes, o l'obra de Clarà, o un viatge a Nova York.

No hi feia res.

Qui era capaç de sostenir discursos tan bells no era sinó Francesc Mitjans i Miró, un dels millors arquitectes catalans del segle XX.

La ciutat, i especialment la ciutat de Barcelona, era el seu món, el de la seva arquitectura, el de la seva família, el de la seva vida.

D'una banda hi ha la ciutat; de l'altra, el projecte d'arquitectura. Per damunt de tots dos paràmetres, però, hi ha la relació que guarden entre ells. La ciutat com a camp d'experimentació de l'arquitectura, que li dona forma i contingut.

Ciutat i projecte no són categories autònomes, malgrat que sovint es presenten separades i no tenen en compte la seva interdependència.

Per a Mitjans, el lloc és on l'arquitectura esdevé ciutat, i la ciutat sempre es reconeix a través dels seus edificis.

A un perspicax observador i conversador com Mitjans no se li ha atribuït, en principi, una producció teòrica; tots el relacionem amb un únic vessant: la seva dilatada labor professional, centrada fonamentalment en el camp de l'habitatge i que l'identifica amb un determinat perfil d'arquitecte.

Mitjans va escriure pocs articles. Dels seus escassos articles, en destacaria tres que exemplifiquen la seva manera d'entendre l'arquitectura.¹

El primer, una reflexió feta al començament dels anys cinquanta, recorre l'arquitectura barcelonina des del modernisme fins a la postguerra. Hi estudia fil per randa la

Three texts by Francesc Mitjans, architect

"Name me a beautiful church in Barcelona that isn't Santa Maria del Mar." The question was rather awkward. After a few tense seconds waiting for an answer that would not arrive, the inquirer began a subtle and beautiful tour of Barcelona's architecture.

On this occasion it would be around its religious architecture: Sant Pau del Camp, the church by Enric Sagnier and that of Raimon Duran y Reynals. In other conversations, the discussion would focus on houses: those of the Eixample, social housing and luxury homes. Other times the theme would be sporting facilities, or one of the pictures in the Monasterio de Pedralbes, or the work of Clarà, or a trip to New York.

It didn't matter.

The person capable of sustaining such beautiful discourses was none other than Francesc Mitjans Miró, one of the best Catalan architects of the 20th century.

The city, and especially the city of Barcelona, was his world, that of his architecture, that of his family, that of his life.

On the one hand, there is the city; on the other, the architecture project. But, set above both parameters, is their relationship. The city as a field for experimenting with architecture, which gives it form and content.

City and project are not autonomous categories, although often they are presented separately and their inter-dependence is ignored.

For Mitjans, the place is where architecture becomes city and the city will always be recognised through its buildings.

Such a wise observer and speaker as Mitjans has not been attributed, in principle, any theoretical production. We all relate him with a single facet: his extensive professional career, focused fundamentally on the field of housing and identifying him with a certain architect's profile.

Mitjans wrote few articles. From his scarce texts I would highlight three that, in some way, exemplify his understanding of architecture.¹

The first, a reflection made in the early 1950s, tours Barcelona's architecture from Modernism to the post-war period.

In it, he studies and breaks down the reality of the city; he traces a route around Catalan architecture produced during the literary, po-

¹ Francesc Mitjans: "La arquitectura barcelonesa desde el modernismo", *Boletín de la Dirección general de arquitectura y urbanismo*, septiembre 1951

"Carta de Francesc Mitjans (sobre Jacobsen)", *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*, núm. 157, abril 1983

"Pero en nuestras ciudades no crece la hiedra (Notas sobre tendencias de la arquitectura actual)", *Boletín de la Dirección general de arquitectura y urbanismo*, abril 1950

"Dígame usted una iglesia hermosa de Barcelona que no sea Santa María del Mar." La pregunta resultó embarazosa. Tras unos segundos en tensa espera de una respuesta que no llegaría, el autor de la pregunta inició un sutil y bello recorrido por la arquitectura de Barcelona.

En esta ocasión, sería por la arquitectura religiosa: Sant Pau del Camp, la iglesia de Enric Sagnier y la de Raimon Duran i Reynals. En otras conversaciones, el discurso se centraría en las viviendas: las del Eixample, las sociales y las lujosas. Otras veces la excusa serían los equipamientos deportivos, o uno de los cuadros que figuran en el monasterio de Pedralbes, o la obra de Clarà, o un viaje a Nueva York.

Daba igual.

Quien era capaz de sostener tan bellos discursos no era otro que Francesc Mitjans Miró, uno de los mejores arquitectos catalanes del siglo XX.

La ciudad, y en especial la ciudad de Barcelona, era su mundo, el de su arquitectura, el de su familia, el de su vida.

Por un lado existe la ciudad; por otro, el proyecto de arquitectura. Pero, por encima de ambos parámetros, está su relación. La ciudad como campo de experimentación de la arquitectura, que le da forma y contenido.

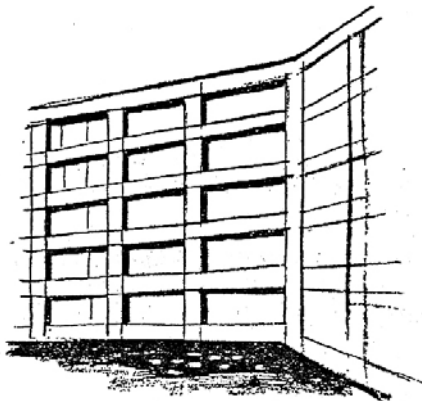
Ciudad y proyecto no son categorías autónomas, a pesar de que se presenten a menudo separadas y no tengan en cuenta su interdependencia.

Para Mitjans, el lugar es donde la arquitectura se convierte en ciudad, y la ciudad siempre se reconocerá a través de sus edificios.

A un sagaz observador y conversador como Mitjans no se le ha atribuido, en principio, una producción teórica; todos le relacionamos con una única vertiente: su dilatada labor profesional, centrada fundamentalmente en el campo de la vivienda y que le identifica con un determinado perfil de arquitecto.

Mitjans escribió pocos artículos. De sus escasos textos destacaría tres que ejemplifican su manera de entender la arquitectura.¹

El primero, una reflexión realizada a principios de los años cincuenta, recorre la arquitectura barcelonesa desde el modernismo hasta la posguerra. En él estudia y desmenuza la realidad de la ciudad; traza un recorrido por la arquitectura catalana producida durante el renacimiento literario, poético, musical y económico del siglo XIX; repara en movimientos como el Liberty, el Modern-style, el estilo histórico medievalista y el clásico académico, para desembocar en un eclecticismo que, según Mitjans, es el resultado de una crisis de identidad, de una crisis de estilo.

realitat de la ciutat; traça un recorregut per l'arquitectura catalana produïda durant el renaixement literari, poètic, musical i econòmic del segle XIX; es fixa en moviments com ara el Liberty, el Modern-style, l'estil històric medievalista i el clàssic acadèmic, per desembocar en un eclecticisme que, segons Mitjans, és el resultat d'una crisi d'identitat, d'una crisi d'estil.

Davant d'aquest panorama, l'article aposta per la modernitat: el pavelló de Mies van der Rohe del 1929, les propostes de Rubió i Tudurí, les de Sert i Torres Clavé, l'àmbit del GATCPAC i del GATEPAC, i l'arquitectura de Duran i Reynals.

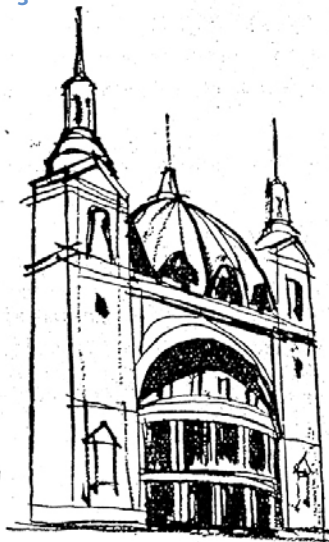
Curiosament, aquest article presenta algunes coincidències amb un d'Oriol Bohigas escrit anys després i titulat "Otra vez la arquitectura de los 40",² on fa una revisió crítica de la labor professional d'una sèrie d'arquitectes d'aquella època.

L'escrit de Mitjans és semblant. Redactat, però, vint-i-vuit anys abans, traspuja una inquieta necessitat vital davant l'entorn cultural del moment i proposa una sortida per a l'aïllat i trist panorama arquitectònic de la seva època.

En parlar de l'arquitectura de la dècada dels quaranta, Mitjans assenyala:

Si la reacció postmodernista fou afrancesada, per l'anecdòtica influència de les preferències d'un sector social que hem concretat en el Trianon o a Montecarlo, les preferències estètiques més recents pesen encara més en la nostra postguerra, per l'interès general per la decoració, pàgina obligada de tota revista femenina, que origina un refinament indiscutible, unit a una desorientació absoluta, que no podem tractar aquí, però sí assenyalar, ja que, en coincidir l'interès pel decoratiu amb la manca d'interès per l'arquitectònic, s'origina una subversió de valors que acceptem per imposició de l'ambient, o per manca de seguretat pròpia, i que, juntament amb l'abandó de tot intent renovador, ha estat el denominador comú de l'arquitectura barcelonina de la darrera dècada, en la qual, si bé s'han alçat edificis considerables, sembla que s'hagi apagat la flama d'inquietud que ens il·luminà en altres moments, una cosa que ens duu a qualificar aquesta època d'epíleg en la història de l'arquitectura local.

Mitjans fa servir, de la mateixa manera que en els seus edificis i en la seva manera de projectar, una visió crítica que jutja i selecciona, per esdevenir un eficaç mecanisme capaç de transformar la realitat a partir d'experiències culturals pròpies i alienes.

etical, musical and economic renaissance of the 19th century; he looks at movements such as "Liberty", "Modern-style", the mediaevalist historical and the academic classical styles, resulting in an eclecticism that Mitjans brands as the result of an identity crisis, a style crisis.

Before this panorama, the article chooses modernity: the Mies van der Rohe pavilion of 1929, the proposals of Rubió i Tudurí, those of Sert and Torres Clavé, the sphere of the GATCPAC and the GATEPAC, and the architecture of Duran y Reynals.

Curiously this text, years later, would present certain coincidences with a piece written by Oriol Bohigas titled "The Architecture of the 1940s Again?",² in which he critically reviews the professional work of a series of architects from that era.

The text by Mitjans is similar. But, written twenty-eight years beforehand, it exudes an uneasy and vital need in the light of the cultural environment of the time and proposes a way forward for the isolated and sad architectural panorama of his era.

Talking of 1940s architecture, Mitjans states:

"If the post-modernist reaction was Frenchified, owing to the anecdotal influence of the preferences of a social sector that we have specified at the Trianon or at Monte-Carlo, the more recent aesthetic preferences weigh even heavier on our post-war period, due to the general interest in decoration, obliged reading for every women's magazine. This leads to an indisputable refinement, linked to an absolute disorientation, which is not to be dealt with here, but is to be pointed out. As interest in the decorative coincides with a lack of interest in the architectural, a subversion of values is originated that we accept due to imposition by our environment, or to a lack of self-security, and that, together with the abandonment of all renewal attempts, was the common denominator of Barcelona's architecture in the last decade. In that decade, although considerable buildings were erected, the flame of concern that enlightened us at other moments seems to have been extinguished, which leads us to qualify this era as an epilogue in the history of local architecture."

As in his buildings and his way of designing, Mitjans uses a critical vision that judges and selects, to become an efficient mechanism capable of transforming reality based on his own and outside cultural experiences.

This type of reflection will lead to the birth of the mechanisms characteristic of his constructed works: the prior space between building and street or square, the continu-

2 Oriol Bohigas: "Otra vez la arquitectura de los 40. Gracias y desgracias de los lenguajes clásicos en Barcelona", *Arquitecturas bis*, núm. 30-31, (septiembre-diciembre 1979).

Ante este panorama, el artículo apuesta por la modernidad: el pabellón de Mies van der Rohe de 1929, las propuestas de Rubió i Tudurí, las de Sert y Torres Clavé, el ámbito del GATCPAC y del GATEPAC, y la arquitectura de Duran i Reynals.

Curiosamente este artículo presenta ciertas coincidencias con uno de Oriol Bohigas escrito años después y titulado "Otra vez la arquitectura de los 40",² donde hace una revisión crítica de la labor profesional de una serie de arquitectos de esa época.

El escrito de Mitjans es similar. Pero, redactado con veintiocho años de antelación, transpira una inquieta necesidad vital frente al entorno cultural del momento y propone una salida para el aislado y triste panorama arquitectónico de su época.

Al hablar de la arquitectura de la dècada de los cuarenta, Mitjans señala:

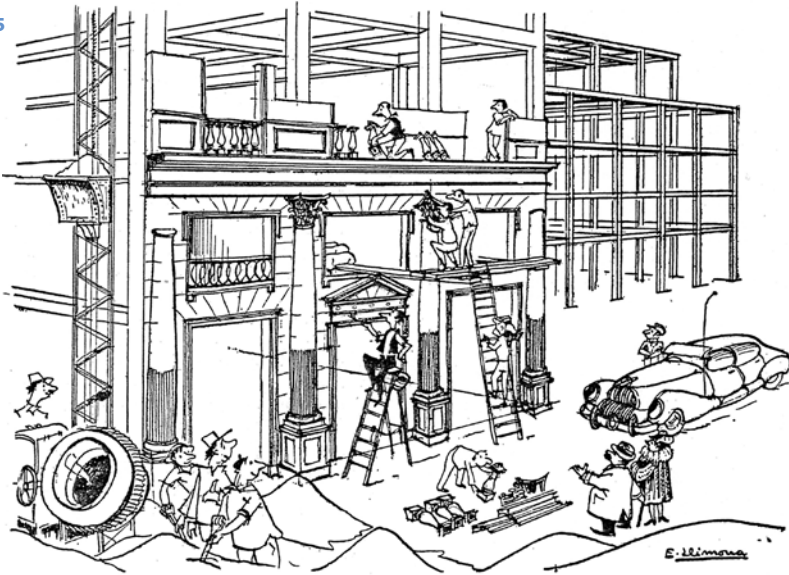
Si la reacción posmodernista fue afrancesada, por la anecdòtica influencia de las preferencias de un sector social que hemos concretado en el Trianón o en Montecarlo, las más recientes preferencias estéticas pesan todavía más en nuestra posguerra, por el general interés por la decoración, página obligada de toda revista femenina, que origina un indiscutible refinamiento, unido a una absoluta desorientación, que no cabe tratar aquí, pero sí señalar, por cuanto, al coincidir el interés por lo decorativo con la falta de interés por lo arquitectónico, se origina una subversión de valores que aceptamos por imposición del ambiente, o por falta de seguridad propia, y que, juntamente con el abandono de todo intento renovador, ha sido el denominador común de la arquitectura barcelonesa de la última dècada, en la que, si bien se han levantado edificios considerables, parece haberse apagado la llama de inquietud que nos iluminara en otros momentos, lo que nos lleva a calificar esta época de epílogo en la historia de la arquitectura local.

Mitjans utiliza, al igual que en sus edificios y en su manera de proyectar, una visión crítica que juzga y selecciona, para convertirse en un eficaz mecanismo capaz de transformar la realidad a partir de experiencias culturales propias y ajenas.

De este tipo de reflexiones nacerán los mecanismos característicos de su obra construida: el espacio previo entre el edificio y la calle o plaza, el balcón corrido como elemento de privacidad y de ambigua relación entre espacio interior y espacio exterior, el rigor estructural y constructivo como base formal del proyecto, la geometría como instrumento de orden y la coherencia del lenguaje compositivo con la arquitectura de referencia.

1 *Arquitecturas bis* números 30 y 31, 1979

2, 3 i 4 Il·lustracions del article "La arquitectura barcelonesa desde el modernismo". 1951

D'aquesta mena de reflexions naixeran els mecanismes característics de la seva obra construïda: l'espai previ entre l'edifici i el carrer o la plaça, el balcó corregut com un element de privacitat i d'ambigua relació entre l'espai interior i l'espai exterior, el rigor estructural i constructiu com a base formal del projecte, la geometria com a instrument d'ordre i la coherència del llenguatge compositiu amb l'arquitectura de referència.

El segon article de Mitjans, escrit força anys després,³ versa sobre la figura d'Arne Jacobsen.⁴ Li havien demanat quina opinió li mereixia el mestre danès.

Ja a la primera línia reclama una sèrie d'imatges que complementin el redactat del text. O potser sigui a l'inrevés; atorga la primacia a l'obra de Jacobsen i considera el seu escrit com una humil aportació personal: "Em demanes unes ratlles sobre Jacobsen. No tindran cap interès si no són per les il·lustracions d'obres que publicuís."

Parla de l'arquitecte que admira i dota d'un ressò profund les seves paraules, que bé es podrien assumir com la definició de l'arquitecte ideal. Són línies precises i esclaridores:

De tornada de tots els ismes, els neos i les post-avantguardes (no sé si per molt oberts o per despistats), és sedant veure un home que no dubta en el seu camí i que crea una obra (gens agressiva), especialment coherent tot i essent extensa, quasi sempre bastida en el seu propi petit país, sempre tocant de peus a terra, integrada en el seu entorn, compenetrada en el seu paisatge i que fins i tot s'hi arrela.

Les imatges que acompanyen aquests paràgrafs es refereixen a cinc projectes de Jacobsen concisament presentats, que s'equilibren amb les encertades paraules de Mitjans. Les il·lustracions emfatitzen especialment el valor constructiu, la claredat compositiva, el valor pel detall i la integració en l'entorn.⁵

De les imatges que l'il·lustren destaca una caricatura d'E. Llimona, en la qual apareix una estructura de jàsseres i pilars decorada mitjançant la superposició d'elements clàssics sota l'atenta mirada d'uns acabalats clients. Amb aquesta crítica caricatura s'anuncia el conflicte entre la incoherència formal i constructiva del moment.

Mitjans aposta obertament per la modernitat, per l'arquitectura de Mies van der Rohe, de Breuer, de Gropius i d'Aalto.

L'ús dels nous materials modificaria el cànon de l'arquitectura històrica a la recerca d'una

ous balcony as an element of privacy and ambiguous relationship between interior space and exterior space, structural and constructive precision as the formal base of the project, geometry as an instrument of order, and coherence of compositional language with the architecture of reference.

A second text by Mitjans, written some years later³, talks about Arne Jacobsen⁴. He was asked for his opinion of the Danish maestro.

In the very first line he names a series of images that complement the written text. Or perhaps it's the other way round: he awards primacy to Jacobsen's work and qualifies his own text as a humble personal contribution: "... you ask me for a few lines on Jacobsen. They would not be of the slightest interest if it were not for the illustrations of his works that you publish."

He talks about the architect he admires and endows his words with a profound echo that could well be assumed as a definition of the ideal architect. The lines are precise and explanatory:

"Returning from all the isms, the neos and the post-avant-gardes (I don't know whether due to openness or absentmindedness) it is calming to see a man who does not hesitate on his path and who creates a (non-aggressive) oeuvre that is especially coherent despite being extensive, nearly always built in his own small country, feet always firmly on the ground, integrated into the surroundings, identified with the landscape and even rooted there".

The images that accompany these paragraphs refer to five of Jacobsen's projects presented without frills, and balanced with the wise words of Mitjans. The illustrations emphasise especially their constructive value, their compositional clarity, the value of their details and their integration with the surroundings⁵.

Prominent among its illustrations is a caricature of E. Llimona, in which one can see a structure of girders and pillars decorated with superimposed classical elements all under the watchful eyes of some wealthy clients. This critical caricature announces the conflict established between formal and constructive incoherence at that moment.

Mitjans openly backs modernity, and the architecture of Mies van der Rohe, Breuer, Gropius and Aalto.

The use of new materials would modify the canon of historical architecture in search of a new expressivity. In his work, the façade of the house on Amigó or the elevated rears

³"Carta de Francesc Mitjans (sobre Jacobsen)", art. cit.

⁴Mitjans siempre se sintió atraído por la obra norteamericana de Mies van der Rohe, también por la de Jacobsen y por la de Duran i Reynals. Es curioso indicar que, de los tres, sólo llegó a conocer personalmente al segundo, mientras que nunca llegó a conocer al tercero, a pesar de vivir y proyectar en la misma ciudad.

⁵A continuació del escrit apareix una sèrie de imatges que fan hincapié en dos aspectes que preocupaven profundament a Jacobsen: la tècnica, i el orden i la integració equilibrada en la naturalesa. Els exemples utilitzats són la casa Wandels, la escola Munkegård, el jardí de la casa Pedersen, les oficines Jespersen i el ajuntament de Rødovre.

El segundo artículo de Mitjans, escrito bastantes años después,³ versa sobre la figura de Arne Jacobsen.⁴

Se le había pedido su opinión sobre el maestro danés.

Ya en la primera línea reclama una serie de imágenes que complementen el redactado del texto. O quizá al revés; otorga la primacia a la obra de Jacobsen y considera su escrito como una humilde aportación personal: "[...] Me pides unas líneas sobre Jacobsen. Carecerán de interés sin las ilustraciones de las obras que publiques."

Habla del arquitecto que admira y dota de un eco profundo a sus palabras, que bien se podrían asumir como definición del arquitecto ideal. Son líneas precisas y clarificadoras:

De vuelta de todos los ismos, los neos y las posvanguardias (no sé si por muy abiertos o por despistados), resulta sedante ver a un hombre que no duda en su camino y que crea una obra (nada agresiva), especialmente coherente pese a ser abundante, casi siempre construida en su propio pequeño país, siempre teniendo presente la realidad, integrada en el entorno, compenetrada con el paisaje y que incluso se arraiga.

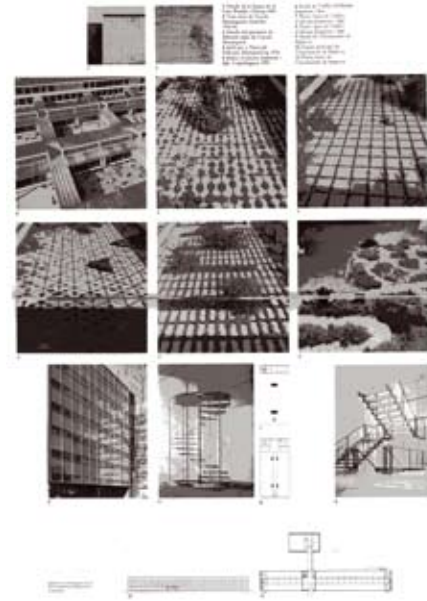
Las imágenes que acompañan estos párrafos se refieren a cinco proyectos de Jacobsen escuetamente presentados, que se equilibran con las acertadas palabras de Mitjans. Las ilustraciones enfatizan especialmente el valor constructivo, la claridad compositiva, el valor por el detalle y la integración en el entorno.⁵

De las ilustraciones del mismo destaca una caricatura de E. Llimona, en la que hay una estructura de jácenas y pilares decorada mediante la superposición de elementos clásicos bajo la atenta mirada de unos adinerados clientes. Con esta crítica caricatura se anuncia el conflicto entre la incoherencia formal y constructiva del momento.

Mitjans apuesta abiertamente por la modernidad, por la arquitectura de Mies van der Rohe, de Breuer, de Gropius y de Aalto.

El uso de los nuevos materiales modificaría el canon de la arquitectura histórica en busca de una nueva expresividad. En su obra, la fachada de la casa de la calle de Amigó o los alzados traseros de sus bellas viviendas de la ronda del General Mitre o de las que rodean el Turó Parc eran buena muestra de ello, la muestra de un maestro que dominaba el lenguaje exigido y era capaz de combinarlo en una apuesta de futuro.

El artículo terminaba con una cita del famoso "Decálogo a los jóvenes arquitectos", de Frank Lloyd Wright, donde el maestro norteamericano sentenció: "El médico puede sepultar sus errores, pero el arquitecto sólo puede sugerir al cliente que plante enredaderas". Mitjans lo

5
Ilustraciones del artículo "Pero en nuestras ciudades no crece la hierba". 1950

6
Ilustraciones del artículo "Carta de Francesc Mitjans". 1983

nova expressivitat. En la seva obra, la façana de la casa del carrer d'Amigó o els alçats posteriors dels bonics habitatges de la ronda del General Mitre o dels que envolten el Turó Parc n'eren bones mostres, la mostra d'un mestre que dominava el llenguatge exigint i era capaç de combinar-lo en una aposta de futur.

L'article acabava amb una citació del famós "Decàleg als joves arquitectes", de Frank Lloyd Wright, on el mestre nord-americà sentència: "El metge pot enterrar els seus errors, però l'arquitecte només pot suggerir al client que hi posi plantes enfiladisses". Mitjans ho remataba denunciant algunes actuacions que succeïen a la seva estimada Barcelona: "Però als nostres carrers no hi creix l'heura". Era el títol de l'article.

Poques figures desperten tanta admiració en el món acadèmic i professional com Mitjans. En oposicions, classes o conferències, la referència al seu treball provoca un interès especial i una atenció extraordinària.

En l'explicació i l'anàlisi dels bells projectes de l'admirat i respectat mestre, es presenta una arquitectura serena i contínua, sense exabruptes ni apostes per recursos enlluernadors. És un referent de permanència i ofereix una experiència lúcida i senzilla, arrelada, subtil i madura, sensible i culta.

L'obra de Mitjans presenta un intel·ligent contrapunt a l'arquitectura de les modes, l'arquitectura mediàtica, la de consum immediat, la que té data de caducitat. ♦

Félix Solaguren-Beascoa
Traduït per Jordi Palou

of his beautiful homes on General Mitre or those surrounding Turó Park were all good examples of this, the example of a maestro who commanded the language demanded and was capable of combining it in a hope for the future.

The article ended with a quote from the famous "Decalogue for young architects" by Frank Lloyd Wright, in which the American maestro pronounces: "The doctor can bury his mistakes, but the architect can only advise his client to plant vines." Mitjans finished off by denouncing some actions occurring in his beloved Barcelona: "But in our streets no ivy grows". That was the title of his article.

Few figures arouse so much admiration in the academic and professional world as Mitjans. In exams, classes and conferences, references to his work produce special interest and extraordinary levels of attention.

The explanation and analysis of the beautiful design projects of this admired and respected Catalan master present a serene and continuous architecture, without sharp edges or commitments to dazzling resources. It is a reference of permanency and offers a playful and simple, deeply-rooted, subtle and mature, sensitive and educated experience.

It presents an intelligent counterpoint to the architecture of "fashions", of the media, of immediate consumption, architecture which has a sell-by date. ♦

Félix Solaguren-Beascoa
Translated by Debbie Smirthwaite

remataba denunciando algunas actuaciones que acaecían en su querida Barcelona: "Pero en nuestras calles no crece la hiedra". Era el título de su artículo.

Pocas figuras despiertan tanta admiración en el mundo académico y profesional como Mitjans. En oposiciones, clases o conferencias, la referencia a su trabajo provoca un especial interés y una atención extraordinaria.

En la explicación y el análisis de los bellos proyectos del admirado y respetado maestro catalán, se presenta una arquitectura serena y continua, sin exabruptos ni apuestas por recursos deslumbrantes. Es un referente de permanencia y ofrece una experiencia lúcida y sencilla, enraizada, sutil y madura, sensible y culta.

Con ella se presenta un inteligente contrapunto a la arquitectura de "las modas", la mediática, la de consumo inmediato, la que tiene fecha de caducidad. ♦

Félix Solaguren-Beascoa